

**Η ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗ ΔΙΑΚΟΝΙΑ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ
ΕΙΣ ΤΑΣ ΕΝΟΠΛΟΥΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ**

**ΗΜΕΡΙΔΑ
ΣΤΕΛΕΧΩΝ ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΕΙΣ ΤΑΣ ΕΝΟΠΛΟΥΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ**

15 ΜΑΡΤΙΟΥ

ΑΘΗΝΑΙ 1997

Απόψεις και σχόλια εξ' αφορμής των Εισηγήσεων.

**1. Του Αρχηγού ΓΕΕΘΑ,
Ναυάρχου κ. Χρήστου Λυμπερή**

Σεβασμιώτατοι, Αγαπητοί Σύεδροι,
Ότι λέτε εδώ μας αφορούν εξ ίσου όλους μας.

Αρκετές προτάσεις άκουσα εδώ και θα' θελα να ξεκινήσω από το εξής, «θα πρέπει να βρούμε τρόπο να αναβαθμίσουμε το ρόλο των Στρατιωτικών Ιερέων στις Ένοπλες Δυνάμεις. Αυτό είναι το πρώτο». Οι Στρατιωτικοί Ιερείς είναι μια προσέγγισης, αυτό τι σημαίνει; Για να φτιάξουμε ένα πρόγραμμα πρέπει να ξέρουμε που βρισκόμαστε! Πρέπει να καταγράψουμε τις αδυναμίες πρώτα και έπειτα τις απαιτήσεις μας. Που θέλουμε να φθάσουμε; Πρέπει να μιλήσουμε τη γλώσσα της αλήθειας εδώ πέρα.

Ότι συζητάμε εδώ σήμερα πρέπει να λάβει αυτό το σχήμα για να μπορεί να δουλέψει στην πραγματικότητα της ελληνικής γραφειοκρατίας.

Στην κοινωνία υπάρχουν οι άνθρωποι που οραματίζονται, οι επαναστάτες, και οι άνθρωποι που απλώς αρέσκονται να ακούνε τα κακώς κείμενα. Πρέπει να κινηθούμε και στις δύο αυτές τροχές. Εγώ ποιες αδυναμίες βλέπω, ο αριθμός των Στρατιωτικών Ιερέων είναι μικρός και υπάρχει πρόταση να αυξηθεί. Χρειαζόμαστε πράγματι έναν άλλον αριθμό. Πόσους; Θα το βρούμε θα το μελετήσουμε θα το προσδιορίσουμε.

Το σπουδαιότερο όμως είναι ότι χρειαζόμαστε μια άλλη ποιότητα κληρικών. Δεν είναι δυνατόν να έρχομαι σε επικοινωνία με τους υποψήφιους στρατιωτικούς ιερείς, χωρίς βεβαίως να είμαι μέλος της εξεταστικής επιτροπής και να αντιλαμβάνομαι σαν στόχο τους, την επίλυση του βιοτικού προβλήματος!

Ο καθένας αγωνιζόμενος αποδεικνύει πόσο καλός είναι. Γι' αυτό πέραν των άλλων τεκμηρίων θα πρέπει να υπάρχει και εκείνο της έξωθεν καλής μαρτυρίας. Μπορεί να μην είναι κάποιος Θεολόγος, αλλά να είναι μια ζεστή καρδιά που μπορεί να προσφέρει. Δεν θέλω να λύσει δογματικά προβλήματα, αλλά να συγκινήσει την ελληνική νεολαία. Να' χω έναν κληρικό να μου πει «Ναύαρχε κοινωνείς; Τι γίνεται εδώ πέρα;». Να βλέπουν οι αξιωματικοί τον ιερέα κοντά τους σ' όποιον βαθμό και αν ανήκουν! Αντιμετώπισα διαφωνίες μέσα στο Σώμα των Στρατιωτικών Ιερέων. Οι διαφωνίες είναι αποδεκτές, αλλά ο τρόπος που τις συνθέτει κανείς είναι αυτός που πρέπει να μας χαρακτηρίζει και έτσι να δίνουμε το παράδειγμα.

Άκουσα τα όσα ελέχθησαν σχετικά με τις προτάσεις για την αναβάθμιση της οργανώσεως του Σώματος της Στρατιωτικής Ιεροσύνης. Θα πρέπει το οργανωτικό σχήμα να είναι το πιο σωστό που θα δίνει λύσεις σε ό,τι έχει να γίνει.

Δεν είναι όμως αυτό που με απασχολεί πρώτιστα. Αν είναι επίσκοπος ο Διευθυντής Θρησκευτικού ή Ταξίαρχος! Δεν είναι αυτό το πρόβλημα. Θα τα βρούμε αυτά. Υπάρχει η Ιεραρχία. Είναι και αυτό, αλλά δεν είναι το πρώτο.

Στις Ένοπλες Δυνάμεις πρέπει να υπάρχει ένα μελετημένο – εκσυγχρονισμένο σχήμα της Θρησκευτικής Υπηρεσίας. Πρέπει να φτιάξουμε ένα πρόγραμμα για να φτάσουμε εκεί: Μόρφωση και Επιμόρφωση των Στρατιωτικών Ιερέων είναι οι στόχοι μας. Έχουμε ανάγκη από μορφωμένους και γλωσσομαθείς κληρικούς. Οι Στρατιωτικοί Ιερείς σήμερα καλούνται να επιτελέσουν το διπλωματικό στοιχείο της Εκκλησίας.

Συναντόμεθα π.χ. με τις Στρατιωτικές υπηρεσίες των άλλων χωρών, και ιδιαίτερα τώρα με τις Στρατιωτικές υπηρεσίες των άλλων Ανατολικών Ορθόδοξων χωρών. Χρειαζόμαστε μια ευρύτερη παιδεία. Χρειάζονται νέες πρωτοβουλίες. Θέλουμε ανθρώπους κοντά μας, σαν ΓΕΕΘΑ, που να μας πουν «δώστε χρήματα να οργανώσουμε ένα Συνέδριο...», μπορούμε να βοηθήσουμε! Όλοι μας γύρω μας ζητούν μια βοήθεια, να μπορούμε να ανταποκριθούμε (Βουκουρέστι – Ρουμανία π.χ.).

Είναι πολύ σωστό να δημιουργηθούν βιβλιοθήκες. Πρέπει το καλό βιβλίο, και όχι μόνο το θρησκευτικό, να μπει μέσα σ' αυτές τις βιβλιοθήκες, να ένα άλλο έργο του Στρατιωτικού Ιερέως. Εδώ και πάλι θα πω, πόσο σημαντικό είναι η δυναμική προσωπικότητα του Στρατιωτικού Ιερέως! Για να' χεις δύναμη μεγάλη – σύμφωνα με τους νόμους της φύσεως – πρέπει να έχεις κυρίως μεγάλη επιτάχυνση. Αυτήν την επιτάχυνση ζητάμε μέσα από την ποιότητα του Στρατιωτικού ιερέα. Αποδεχόμεθα την πρόταση περί βιβλιοθηκών και θα μπορούσα να δώσω τα χρήματα για τη δημιουργία τους.

Νομίζω ότι όσοι υπηρετούν στις Ένοπλες Δυνάμεις ζουν κοντά στον κίνδυνο και είναι πιο κοντά στο Θεό. Εγώ πιστεύω ότι οι αξιωματικοί των Ενόπλων Δυνάμεων είναι αληθινοί πιστοί.

Δεν νομίζω ότι έχουμε κενά εκκλησιών στις στρατιωτικές μονάδες. Εκεί που θα έλεγα είναι ότι στα νοσοκομεία πρέπει να υπάρξουν χώροι ή εκκλησίες προσιτές στους ασθενείς. Αυτός που έχει σπάσει το πόδι του, που δεν μπορεί να περπατήσει πώς θα πάει εκεί πέρα; Κάποτε πήγα στην Αμερική και αρρώστησα. Με το κομπιούτερ πήρανε όλα τα στοιχεία μου και μεταξύ των άλλων ότι είμαι και ορθόδοξος χριστιανός. Την επομένη το απόγευμα ήλθε ρώσος ορθόδοξος ιερέας ο οποίος αφού μου μίλησε αν θέλω κάτι, μου υπέδειξε στο νοσοκομείο μια γωνιά, όπου υπήρχε ορθόδοξο προσκυνητάρι για να ανάψω ένα κερί!

Θέλουμε λοιπόν να επιτύχουμε μια αλλαγή. Θα το κατορθώσουμε αυτό αν δουλέψουμε καλύτερα σαν εκκλησία με την ευρεία έννοια δηλαδή λαϊκοί και κληρικοί. Αυτήν την αλλαγή πρέπει να δούμε πως θα μπει στο στρατεύμα.

Στο θέμα των αντιρρησιών συνειδήσεων έχουμε μια σοβαρά πίεση και από μέσα και από έξω. Εγώ τουλάχιστον σαν Αρχηγός ΓΕΕΘΑ για όλους τους λόγους που ακούστηκαν εδώ, συνταγματικούς και μη, είμαι αντίθετος με την αλλαγή αυτού του άρθρου. Θα αρχίσουμε να ανοίγουμε πληγές που τώρα μπορεί να τρέχουν λίγο αίμα, περισσότερο όμως θα τρέξουν αργότερα. Δεν νομίζω ή δεν έχω σημάδια ότι κάτι τέτοιο θα προχωρήσει.

Για την στολή των Ιερέων, αρχή μου είναι ο κώδικάς μου, - ότι τον λόγον τον έχει η εκκλησία και οσάκις έχει πρόβλημα η Θρησκευτική Υπηρεσία ΓΕΕΘΑ να απευθύνεται στη Διαρκή Ιερά Σύνοδο. Να σεβόμεθα τις παραδόσεις και να ασχολούμαστε με την ουσία. Όταν ένας ιερέας πετά με αλεξίπτωτο, μπορεί ίσως να φέρει το διακριτικό που του δίνει η υπηρεσία του για να υπάρχει το μέτρο. Και βέβαια όταν είσαι σεμνός ο άνθρωπος δεν θα φανεί ό,τι και αν του δοθεί να φορέσει, όταν όμως είναι αλλαζών θα δείξει αυτό περισσότερο. Είναι θέμα της προσωπικότητας του καθενός. Η Ιερά Σύνοδος πάντως θα καθορίζει όλα αυτά τα σημεία και εμείς θα τα αποδεχόμαστε.

Όσον αφορά την βλασφημία δεν αντιλαμβάνομαι ότι υπάρχει σε στελεχιακό επίπεδο. Υπάρχει ύφεση. Πριν έλθω εδώ υπέγραψα σχετική διαταγή.

Οι γονείς πάντως θέλουν να βρεθούν τα παιδιά τους πιο κοντά στην εκκλησία, γιατί τώρα συνειδητοποιούν τον κίνδυνο από τα ναρκωτικά, το AIDS κ.λ.π. Όταν όρισα να γίνονται στη Σχολή Δοκίμων Θ. Λειτουργίες οι γονείς ζητούσαν να γίνονται πιο συχνά. Θέλουν οι γονείς τη παρουσία της Εκκλησίας στα παιδιά τους.

Σχετικά με τη νηστεία νομίζω ότι υπάρχει κλίμα αποδοχής.

2. Του Σεβ. Θηβών κ. Ιερωνύμου

Άγιε Πρόεδρε, Κύριε Αρχηγέ, αγαπητοί αδελφοί,
Μάλλον θα πρέπει να δώσουμε το λόγο στους Στρατιωτικούς Ιεροκήρυκες γι' αυτό θα πω πολύ λίγα λόγια και ξεκινώ από το σημείο εκείνο που αφορά την επαρχία μου, το θέμα των χιλιαστών, και αυτό είναι και η πρόκληση και η πρόσκληση να πω δύο σκέψεις. Ευχαριστώ τον Σεβασμιότατο Άγιον Ηλείας για την εμπεριστατωμένη εισήγηση και τον κ. Αρχηγό ΓΕΕΘΑ, ο οποίος ήταν άκρως αποκαλυπτικός. Υπάρχει μια άλλη ποιμαντική που θα πρέπει να την δούμε σαν ποιμαντική μέριμνα της εκκλησίας στο θέμα των

αντιρρησιών της συνειδήσεως, χιλιαστών, και όπως ξέρετε έχουν το διεθνές κέντρο τους στην επαρχία των Θηβών. Το πρώτο στοιχείο είναι ότι τα προνόμια είναι πάρα πολλά που έχουν οι χιλιαστές. Αν ενδιαφέρεται πάντως κάποιος μπορώ να του δώσω πάρα πολλά στοιχεία για τις παντός είδους διευκολύνσεις που έχουν οι χιλιαστές, υπάρχουν στο αρχείο μου και θα πρέπει σοβαρά να μας απασχολήσει το θέμα αυτό.

Ένα δεύτερο σημείο είναι τούτο, δεν ξέρω πόσο ωφελεί αυτή η φυλάκιση ή διπλή υπηρεσία των χιλιαστών, η οποία μάλλον περισσότερο μας διασύρει, αν λάβουμε υπ' όψιν τα γράμματα που λαμβάνω από όλα τα μέρη της γης γιατί ξέρουμε ότι αν κάποιος φυλακιστεί μάλλον γίνεται ήρωας και αυτό το δήθεν διπλή υπηρεσία γελοιοποιείται, γιατί καταντά να μην είναι καν υπηρεσία.

Χωρίς να ξέρω, αν αυτό που θα προτείνω μπορεί να γίνει, εισηγούμαι για αυτούς, που θέλουν να υπηρετήσουν την πατρίδα τους, μήπως θα έπρεπε να γίνει μια ειδική ρύθμιση;

Εφ' όσον δηλαδή αρνούνται να υπερασπίσουν την πατρίδα τους να μην έρχονται μετά και ζητούν δικαιώματα από αυτό το Κράτος.

Πώς μπορεί δηλαδή ένας χιλιαστής να είναι καθηγητής ή δάσκαλος μέσα στα σχολεία; Ένας που αρνείται να υπηρετήσει την πατρίδα του! Προσφεύγει στη Δικαιοσύνη και δικαιώνεται και έχει και μια απόφαση με τη σφραγίδα του Συμβουλίου της Επικρατείας! Δεν θα πρέπει να μας απασχολήσει αυτό το θέμα;

Έχει προκύψει και μια νέα «αρρώστια»! Ένα άλλο θέμα πολύ σοβαρό. Έρχονται παιδιά της εκκλησίας, ορθόδοξοι νέοι και μας λένουν, σχηματικά βέβαια, «από λόγους συνειδήσεως δεν θέλω και εγώ να υπηρετήσω!». Πώς θα το αντιμετωπίσουμε αυτό; Είναι ένα θέμα που παίρνει πλέον διαστάσεις.

Δεν θέλω να σας κουράσω περισσότερο και επαναλαμβάνω τελειώνοντας ότι έχω στοιχεία, τα οποία είναι στη διάθεση του καθενός.

3. Του κ. Ευαγγέλου Θεοδώρου, Ομοτίμου Καθηγητού της Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Ευχαριστώ διότι προσεκλήθην και ευχαριστώ και δια την εμπειριστατωμένη ωραία εισήγηση. Ας μου επιτραπεί να προσθέσω μερικά πράγματα που έχω από τα βιώματα όταν πριν 45 χρόνια υπηρετούσα στο στρατό και τα οποία απηχούν κάποια δεοντολογία.

Ήμουν νεοσύλλεκτος στην Κόρινθο και δεν θυμάμαι πως ξεκίνησε αυτό, αλλά με καλούσαν κάθε εβδομάδα να τους ομιλώ, εμένα τον Θεολόγο. Με συγκίνηση έβλεπα παρατεταγμένους τους λόχους, ώστε διερωτώμην ποιος είμαι εγώ που θα μιλήσω σε όλους αυτούς; Όλοι, ο Ταξίαρχος, οι Συνταγματάρχες, οι Στρατιώτες ήκουον τον νεαρό Θεολόγο! Θυμάμαι με συγκίνηση ότι κάποτε, μετά από ένα κήρυγμα, για την εξομολόγηση σχηματίστηκαν ουρές έξω από το γραφείο του Στρατιωτικού Ιερέα για να εξομολογηθούν.

Θυμάμαι επίσης ότι στην Εφημερίδα του Κέντρου Διαβιβάσεων είχα κληθεί και έγραφα σε κάθε φύλλο θρησκευτικά άρθρα. Οι πρώτες μου θεολογικές μελέτες δημοσιεύθηκαν στο περιοδικό «ΗΧΩ ΤΩΝ ΔΙΑΒΙΒΑΣΕΩΝ».

Είπα όλα αυτά για να έλθω στη δεοντολογία που αφορά στο σημερινό Συνέδριο.

Θεωρώ τη δευτέρα λύση εκ των δύο προταθεισών υπό του Σεβασμιότατου Ηλείας, ως εκκλησιαστικότερη και κανονικότερη δηλαδή, δια των Σεβ. Μητροπολιτών και των Ι. Μητροπόλεων. Θα υπάρχει θρησκευτική υπηρεσία αλλά ο κάθε Μητροπολίτης μπορεί να επιστρατεύει τους επιστήμονες Θεολόγους να κάνουν μια ομιλία κ.λ.π. Γενικώς πρέπει να υπάρχει μια συνεννόησης.

Πρέπει όλα τα μέλη της εκκλησίας να βοηθούν δια της αποκεντρώσεως. Λοιπόν μπορεί η Ι. Μητρόπολις να συντονίζει αυτή την προσπάθεια και να γίνεται αυτή θρησκευτική αγωγή σε κάθε μονάδα υπό τη μορφή διαλέξεως.

Πιστεύω ότι η Θρησκευτική Υπηρεσία με τη βοήθεια των Ι. Μητροπόλεων θα προωθήσει όλα τα προταθέντα, τα οποία θεωρώ ορθά και ωφέλιμα.

4. Του Σεβ. Μητροπολίτου Κερκύρας, Παξών και Διαποντίων νήσων κ. Τιμοθέου.

Σεβασμιώτατοι, κύριε Αρχηγέ, αγαπητοί Σύεδροι, Θα ήθελα κι εγώ να ευχαριστήσω με τη σειρά μου τον Εισηγητήν, τον Άγιον Ηλείας και να επισημάνω μια σκέψη για το θέμα των χιλιαστών, όπως εμφανίζεται στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα, αλλά και ευρύτερα. Εμείς εδώ έχουμε τρομοκρατηθεί. Έχουν διασυνδέσεις διεθνείς και ο,τιδήποτε έχει σχέση με αυτούς αυτομάτως το διαδίδουν σε ολόκληρο τον κόσμο.

Θα ήθελα κ. Αρχηγέ να υπομνήσω ότι σας συγχαίρω πράγματι για τη θέση που έχετε. Μπορεί να προσφεύγουν σε διεθνή FORUM και να δεχόμεθα συνεχείς ενοχλήσεις, αλλά και τα άλλα Κράτη, ιδίως η Γαλλία, κρατούν αυτά τα οποία λέμε και εμείς, κι' επομένως δεν μπορούμε να λέμε ότι μόνο εμείς διατηρούμε το δικαίωμα, ότι εκ του νόμου όλοι οι Έλληνες είμαστε ίσοι. Δεν θα πρέπει να ενδίδουμε, ούτε να υποχωρούμε έναντι οποιωνδήποτε πιέσεων δεχόμεθα από το εξωτερικό υπέρ αυτών, των χιλιαστών.

Με τα δεδομένα τα σημερινά, στη Γαλλία που έχω υπ' όψιν μου, αλλά και αλλού, είναι όπως στην Ελλάδα και χειρότερα. Ο νόμος στη Γαλλία εφαρμόζεται για τους χιλιαστές με τρόπο αυστηρότερο απ' ό,τι στην Ελλάδα.

Να δημιουργούνται επίσης Συνάξεις μεταξύ των κληρικών των υπηρετούντων στις Ένοπλες Δυνάμεις, ώστε όλη αυτή την εμπειρία να την συγκεντρώνει η Εκκλησία και να την θέτει υπ' όψιν των κληρικών και λαϊκών συνεργατών, γιατί η ανταλλαγή εμπειριών έχει μεγάλη σημασία.

Επίσης να διορίζονται θεολόγοι στα Σχολεία κατόπιν εισηγήσεως του οικείου Επισκόπου ή της Δ.Ι.Σ., κάτι που ισχύει σε πολλά Κράτη – Μέλη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, όπου πρέπει να υπάρχει η εμπιστοσύνη της Εκκλησίας στο Πρόσωπο του Καθηγητού, όσο υψηλά και αν ευρίσκεται.

5. Του κ. Κωνσταντίνου Δελλή Ταξιάρχου ΓΕΑ.

Σεβασμιώτατοι, κύριοι Σύεδροι,
Αντιμετωπίζω διάφορα προβλήματα σαν Στρατιωτικός, σαν πατέρας, κι έχω ανησυχίες.

Ετονίσθη εδώ το σημαντικό έργο που έχουν να επιτελέσουν οι Στρατιωτικοί Ιερείς, διότι δεν έχουν να αντιμετωπίσουν ανθρώπους με υπαρξιακούς και μεταφυσικούς προβληματισμούς, όπως εκείνους των σαράντα και των πενήντα ετών, αλλά νέους, οι οποίοι δεν έχουν διάθεση να σκεφθούν τι θα γίνει μετά από αυτή τη ζωή, δεν έχουν δηλαδή μεταφυσικές ανησυχίες.

Αυτά τα παιδιά, οπωσδήποτε, πρέπει να πάρουν χριστιανικές βάσεις για ν' αρχίσουν μια χριστιανική ζωή. Αυτά τα πρώτα βήματα θα τα διδαχθούν από το Σχολείο. Δυστυχώς, στα Σχολεία διορίζονται Καθηγητές, Δάσκαλοι, Θεολόγοι μόνον από τη σειρά της επετηρίδας, χωρίς να ελέγχεται ο χαρακτήρας τους. Δυστυχώς, υπάρχουν Καθηγητές, οι οποίοι προσπαθούν να κοινωνικοποιήσουν τη Θρησκεία, με αποτέλεσμα να μην μπορεί ο νέος να αποκτήσει βιώματα μιας αληθινής θρησκευτικής ζωής. Θα πρέπει η Ιερά Σύνοδος να γνωματεύσει για το διορισμό αυτών των ανθρώπων.

Οι Σχολές Ευελπίδων, Ικάρων, Ναυτικών Δοκίμων θα πρέπει να έχουν μόνιμον Στρατιωτικόν ιερέα, ο οποίος να ιεουργεί κάθε Κυριακή. Και πάντα από διάφορες αιτίες υπάρχει μια δύναμη τριακοσίων ατόμων κάθε Κυριακή, διότι η Κυριακή είναι μια ημέρα, όπου ο Δόκιμος έχει ησυχία από μαθήματα και γυμνάσματα και μπορεί με ηρεμία να παρακολουθήσει τη Θ. Λειτουργία. Θεωρώ ότι αυτό είναι πολύ σημαντικό και υπάρχει και η πίεση εκ μέρους των γονέων των νέων αυτών, να γίνονται όσο το δυνατόν τακτικότερες οι Λειτουργικές Συνάξεις.

6. Του Πρωτοπρ. Παντελεήμονος Χανόγλου (Γ' Σώματος Στρατού)

Είναι πολύ σημαντικό αυτό που γίνεται εδώ σήμερα. Πρώτη φορά που η Εκκλησία μας καλεί κοντά της, εδώ, στα Γραφεία της Ι. Συνόδου για να συζητήσουμε και για να ακούσει τα προβλήματά μας. Είμαι

ειλικρινά συγκινημένος και ευχαριστώ και εγώ με τη σειρά μου για την ωραία αυτή Σύναξη και θα ήθελα να πω στο θέμα της νηστείας ότι θα ήταν δυνατόν να είχαμε ένα λαδερό φαγητό την Τετάρτη και την Παρασκευή και όχι αυτό που σήμερα ισχύει Δευτέρα και Παρασκευή.

Ένα άλλο πολύ σημαντικό ζήτημα και ίσως το πιο σοβαρό είναι η επιλογή των Στρατιωτικών Ιερέων. Πρέπει να πιστεύουμε ότι ανήκουμε στην Εκκλησία, πρώτα απ' όλα, ότι προερχόμαστε από αυτήν και ότι σ' αυτήν πρέπει να έχουμε πρώτα την αναφορά μας.

Έπειτα δεν πρέπει να λησμονήσουμε ότι έχουμε απέναντι μας, εμείς οι Στρατιωτικοί Ιερείς έναν κόσμο, στρατευμένων νέων, που δεν έρχεται οικειοθελώς για να λειτουργηθεί ή να μας ακούσει, αλλά τον φέρνουν!

Αυτό είναι μια ειδοποιός διαφορά πολύ σημαντική που δημιουργεί επιπρόσθετα ποιμαντικά προβλήματα, στο πως θα αντιμετωπίσουμε ή θα συμπεριφερθούμε στα παιδιά μας αυτά, ώστε, επειδή ίσως μερικά από αυτά να μην έχουν πια στη ζωή τους άλλη εμπειρία από μια εξομολόγηση ή άλλη αγιαστική πράξη, να μείνει στην ψυχή τους ένα βίωμα που θα τους συνοδεύει ισοβίως.

7. Του Αρχιμ. Νεοφύτου Πανταζή, Ταγματάρχου εξ απονομής

Έμεινα Έφεδρος εξ απονομής, διότι πιστεύω ότι ο Ιερομόναχος δεν μπορεί πουθενά να είναι μόνιμος, αν διαβάσουμε καλά τους κανόνες. Συνδέομαι με τις δυνάμεις του πυρός από το 1941. πιστεύω ότι στις Ένοπλες Δυνάμεις ο Στρατιωτικός Ιερέυς πρέπει να έχει το ράσο του και την τσάντα του, τίποτε άλλο. Μπορεί να κάνει θαύματα αν το θέλει. «Ωραία όλα μέχρι εδώ να πει στο Στρατηγό, και οι στολές και τα παράσημα, αλλά σε λίγο αποστρατεύεσαι, κι έχω αγωνία τι θα γίνει μετά... Αν σωθείς σώθηκα κι εγώ, αν χαθείς χάθηκα κι εγώ! Υπάρχει μεγάλη διαφορά μεταξύ λόγων και πράξεων. Χρειάζεται συνεχής θυσία του Στρατιωτικού Ιερέως.

Δεν χρειάζεται ούτε Στρατηγός, ούτε Επίσκοπος, να είναι μια απλή προσωπικότητα χρειάζεται ο Στρατιωτικός Ιερέυς που να τον σέβονται όλοι και να λένε περνά ο Ιερέας μας»!

Αν δεν κατορθώσει ιδιαιτέρως να μπει στην ψυχή των μονίμων Αξιωματικών, όχι για να αποσπάσει επαίνους και υστεροφημία, αλλά για να αισθανθούν ότι άλλαξε κάτι στην ψυχή τους μ' αυτόν τον άνθρωπο, τότε θα έχει αποτύχει!

Πρέπει δε να ξέρει ότι είναι Ιερέυς των «χαρακωμάτων», διότι αν δεν το γνωρίζει αυτό, τότε δεν γίνεται τίποτα. Είναι πολύ σημαντικό ο κ. Αρχηγός να έχει σύμβουλο Ιερέα, αλλά και η Εκκλησία να έχει την αμέριστη συμπαράσταση των Ενόπλων Δυνάμεων.

8. Του Πρεσβ. Γεωργίου Ευθυμίου, Βοηθού του Τμήματος της Ποιμαντικής της Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών

Άκουσα με πολύ προσοχή και ενδιαφέρον τα όσα είπε ο κ. Αρχηγός. Άκουγα, περί αυτού και τώρα λέω ότι είμαι ευτυχής που γνωρίζω τον άνθρωπο.

Κατ' αρχάς θέλω να πω δύο πράγματα από την πείρα μου από το Μυστήριο της Εξομολόγησης, επειδή υπηρετώ στη Θεολογική Σχολή και εξομολογούνται πολλοί φοιτητές, οι οποίοι εν συνεχεία πρόκειται να στρατευθούν και μάλιστα πριν έλθω εδώ άκουσα αυτό το ερώτημά τους, «τώρα κατατάσσομαι, τι θα κάνω με τη νηστεία; Είναι Σαρακοστή!». Το θίξατε το θέμα αυτό, είπαμε ότι κατά κάποιον τρόπο το έχετε αντιμετωπίσει. Μέσα στα πλαίσια της ελευθερίας που οπωσδήποτε είναι σεβαστή, να υπάρχει η δυνατότητα, όπως στη Φοιτητική Εστία, ώστε όποιοι πιστεύουν να το δηλώσουν και να έχουν αυτή τη δυνατότητα.

Είμαστε όχι μόνο στα λόγια, αλλά και στις πράξεις ορθόδοξη χώρα όχι μόνον να λέμε ότι είμαστε 97% ορθόδοξοι και στις πράξεις να είμαστε ανορθόδοξοι. Αν το πιστεύουμε αυτό καλόν είναι να βρεθεί ένας τρόπος να γίνει σεβαστή αυτή η ελευθερία. Δεν θα το επιβάλουμε, αλλά εκείνος που θέλει να νηστεύει να μπορεί να νηστεύει.

Θα παρακαλέσω ιδιαίτερα γι' αυτό, μελετήστε το να δείτε τι μπορεί να γίνει.